

Василевич Ярослав Віталійович,
*старший оперуповноважений Департаменту захисту економіки
Національної поліції України*

**ПРОТИДІЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗАКУПІВЕЛЬ
ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОТРЕБ ДЕРЖАВИ ТА
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Аналіз сучасного стану функціонування системи державних закупівель в Україні свідчить про те, що на сьогодні залишається значна кількість невирішених проблем щодо нормативно-правового регулювання цієї сфери сучасних відносин, а від того на цьому тлі з'являється велика кількість зловживань. Вивчення та аналіз процедур закупівель, здійснених розпорядниками державних коштів дозволяють зробити висновок, що більшість злочинів та інших правопорушень, які мали місце

під час проведення державних закупівель, носять системний характер. Ці правопорушення є однотипними, однак контролюючі та правоохоронні органи України вживають недостатньо заходів з попередження та викриття фактів порушень законодавства у цій сфері.

На сьогодні спостерігаються численні факти проведення фіктивних тендерів та тендерів за завищеними цінами, монополістичної змови учасників, просування на ринок «своїх» або фіктивних фірм, існування системи «відкатів» та так званого «кумівства». З метою створення фіктивної конкуренції доволі часто проводяться торги, коли «родинні» фірми-учасники подають різні за ціною тендерні пропозиції для формального дотримання процедури державної закупівлі. Крім того, певне розповсюдження отримала практика, коли ряд фірм, вигравачи тендер, вказують найкращі умови та, як наслідок, укладають договір, але потім цей договір не виконують, в результаті чого замовник несе збитки, тому що на проведення нового тендера немає часу.

Після проведення торгів не відслідковується якість виконання договорів із закупівлі. Зокрема, нерідко спостерігається змова замовника та учасника щодо невиконання або неякісного виконання договорів, оскільки не передбачається обов'язкове інформування щодо виконання договору на всіх його стадіях з метою уникнення вчинення зловживань, пов'язаних з безпідставним збільшенням ціни договору після проведення тендера.

Частіше процедура тендера здійснюється шляхом запиту цінових котирувань, що в питомій вазі державних закупівель займає приблизно 8%, але саме через цю процедуру вчиняється ряд злочинів службовими особами підприємства - замовника. Як правило, останні знаходять «свою» фірму, яка, у свою чергу, знаходить ще дві фірми, які вказують у тендерних пропозиціях більш високі ціни, ніж перша фірма. У подальшому замовник направляє цим фірмам повідомлення про те, що тендер виграла фірма, яка запропонувала більш низьку ціну, але насправді така ціна в півтора-два рази перевищує ринкову, відповідно «відкат» становить від 30 до 50 відсотків від суми закупівлі.

Узагальнення здійснених процедур державних закупівель протягом 2014-2015 рр. свідчить, що однією з причин нанесення державі збитків при проведенні тендерів є те, що розпорядники державних коштів, фінансові служби та тендерні комітети замовників, порушуючи свої функціональні повноваження, не проводять попереднього вивчення та аналізу ринку товарів, робіт, послуг та цін на ньому, що є важливим чинником ефективності проведених торгів. Відсутність такої інформації у кожному другому випадку здійснених торгів призводить до акцепту цінових пропозицій учасників за ціною, яка значно перевищує середньоринкову, що діє на ринку на час проведення торгів.

Вивчаючи та аналізуючи нормативно-правові акти з питань здійснення державних закупівель, можна зробити висновок, що тендерний комітет замовника, його службові особи практично не несуть ніякої відповідальності за неправильне проведення або навмисне порушення процедур закупівлі. Як наслідок, скасовуються результати торгів, оголошується нова процедура з метою досягнення вигідного службовим особам підприємства-замовника результату. Однак допущені порушення при проведенні попередніх торгів ніяк не караються.